YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIMEN TUOMIO (kolmas jaosto)

13 päivänä joulukuuta 2007 *

Asiassa C-250/06,

jossa on kyse EY 234 artiklaan perustuvasta ennakkoratkaisupyynnöstä, jonka Conseil d'État (Belgia) on esittänyt 17.5.2006 tekemällään päätöksellä, joka on saapunut yhteisöjen tuomioistuimeen 6.6.2006, saadakseen ennakkoratkaisun asiassa

United Pan-Europe Communications Belgium SA,

Coditel Brabant SPRL,

Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévision (Brutélé) ja

Wolu TV ASBL

vastaan

Belgian valtio,

BeTV SA:n,

* Oikeudenkäyntikieli: ranska.

Tvi SA:n,

Télé Bruxelles ASBL:n,

Belgian Business Television SA:n,

Media ad Infinitum SA:n ja

TV5-Monden

osallistuessa asian käsittelyyn,

YHTEISÖJEN TUOMIOISTUIN (kolmas jaosto),

toimien kokoonpanossa: jaoston puheenjohtaja A. Rosas sekä tuomarit U. Lõhmus, J. N. Cunha Rodrigues, A. Ó Caoimh (esittelevä tuomari) ja A. Arabadjiev,

julkisasiamies: M. Poiares Maduro,
kirjaaja: hallintovirkamies B. Fülöp,

ottaen huomioon kirjallisessa käsittelyssä ja 18.4.2007 pidetyssä istunnossa esitetyn,

ottaen huomioon huomautukset, jotka sille ovat esittäneet

– United Pan-Europe Communications Belgium SA, Coditel Brabant SPRL ja Wolu TV ASBL, edustajinaan avocat F. de Visscher ja avocat E. Cornu,

– Belgian Business Television SA, edustajanaan avocat F. Van Elsen,

– TV5-Monde ja Media ad Infinitum SA, edustajinaan avocat A. Berenboom ja avocat A. Joachimowicz,

– Télé Bruxelles ASBL, edustajinaan avocat C. Doutrelepont ja avocat V. Chapoulaud,

– Belgian hallitus, asiamiehenään A. Hubert, avustajinaan avocat A. Berenboom ja avocat A. Joachimowicz,

– Itävallan hallitus, asiamiehenään C. Pesendorfer,

– Portugalin hallitus, asiamiehinään L. Fernandes ja J. Marques Lopes,

– Yhdistyneen kuningaskunnan hallitus, asiamiehenään T. Harris, avustajanaan barrister G. Peretz,

– Euroopan yhteisöjen komissio, asiamiehinään F. Arbault ja M. Shotter,

kuultuaan julkisasiamiehen 25.10.2007 pidetyssä istunnossa esittämän ratkaisuehdotuksen,

on antanut seuraavan

tuomion

1 Ennakkoratkaisupyyntö koskee EY 49 ja EY 86 artiklan, luettuna yhdessä EY 82 artiklan kanssa, tulkintaa.

2 Tämä pyyntö on esitetty oikeudenkäynnissä, jossa kantajina ovat United Pan-Europe Communications Belgium SA (jäljempänä UPC), Coditel Brabant SPRL, Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévision (jäljempänä Brutélé) ja Wolu TV ASBL ja vastaajana Belgian valtio ja joka koskee vastaajan kantajille asettamaa velvollisuutta jaella Brysselin pääkaupunkiseudun kaksikielisellä alueella tiettyjen mainitun valtion viranomaisten nimeämien yksityisten lähetystoiminnan harjoittajien lähettämiä televisio-ohjelmia.

Kansallinen säännöstö

3 Yleisradiotoiminnan jakeluverkoista ja yleisradiotoiminnan harjoittamisesta Brysselin pääkaupunkiseudun kaksikielisellä alueella 30.3.1995 annetun lain (Moniteur belge 22.2.1996, s. 3797; jäljempänä vuoden 1995 laki) 13 §:ssä säädetään seuraavaa:

"Kaapeliverkkotoiminnan harjoittajien, joilla on lupa käyttää kaapelijakeluverkkoa Brysselin pääkaupunkiseudun kaksikielisellä alueella, on välitettävä seuraavat televisio-ohjelmat niiden lähetysaikaan ja kokonaisuudessaan:

– ranskankielisen yhteisön ja flaaminkielisen yhteisön toimivaltaan kuuluvien julkisia palveluja tarjoavien lähetystoiminnan harjoittajien televisio-ohjelmat

– toimivaltaisen ministerin nimeämien muiden ranskankielisen yhteisön ja flaaminkielisen yhteisön lähetystoiminnan harjoittajien lähettämät televisio-ohjelmat."

4 Mainittu säännös on pantu täytäntöön yleisradiotoiminnan jakeluverkoista ja yleisradiotoiminnan harjoittamisesta Brysselin pääkaupunkiseudun kaksikielisellä alueella 30.3.1995 annetun lain 13 §:n toisessa luetelmakohdassa tarkoitettujen lähetystoiminnan harjoittajien nimeämisestä 17.1.2001 tehdyllä ministerin päätöksellä (Moniteur belge 2.2.2001, s. 2781; jäljempänä 17.1.2001 tehty päätös), jossa säädetään seuraavaa:

"– –

Siirtovelvollisuusjärjestelmä kuuluu audiovisuaalisen alan politiikkaan, jolla pyritään mahdollistamaan se, että televisionkatsojat voivat katsoa sekä julkisten lähetystoiminnan harjoittajien että sellaisten yksityisten lähetystoiminnan harjoittajien ohjelmia, jotka hoitavat julkisen palvelun velvoitteita.

Siirtovelvollisuusjärjestelmän tavoitteena on turvata moniarvoinen ja kulttuuripitoinen ohjelmatarjonta kaapelijakeluverkoissa ja taata, että tämä moniarvoisuus on kaikkien television katsojien saatavilla.

Tällainen järjestelmä voidaan kiistattomasti perustella yleiseen etuun liittyvillä syillä.

Valittaessa yksityisiä kanavia, joille myönnetään oikeus siirtovelvollisuuteen, otetaan huomioon pyrkimys Belgian audiovisuaalisen toiminnan yhdenmukaistamiseen.

Ranskankielistä yhteisöä ja flaaminkielistä yhteisöä on kuultu.

Oikeus siirtovelvollisuuteen on myönnettävä nimetyille lähetystoiminnan harjoittajille korvauksena näiden hyväksymistä merkittävistä velvollisuuksista.

Tietyillä näistä lähetystoiminnan harjoittajista on julkista palvelua koskevia tehtäviä.

Oikeus siirtovelvollisuuteen on myönnettävä Télé Bruxelles ASBL:lle [jäljempänä Télé Bruxelles] ja v.z.w. TV Brusselille paikalliselle yleisölle tarkoitettuja paikallisia uutisia lähettävän lähitelevision kehittämisen edistämistä varten.

Siirtovelvollisuutta koskevan oikeuden epäämisen seurauksena olisi, että näiden televisiolähetystoiminnan harjoittajien, jotka eivät pysty maksamaan jakelun korkeita kustannuksia, olemassaolo vaarantuisi.

Päätetään seuraavaa:

1 §. Kaapeliverkkotoiminnan harjoittajan, jolla on lupa käyttää kaapelijakeluverkkoa Brysselin pääkaupunkiseudun kaksikielisellä alueella, on siirrettävä seuraavien lähetystoiminnan harjoittajien televisio-ohjelmat niiden lähetysaikaan ja kokonaisuudessaan:

1. Vlaamse Media Maatschappij n.v.

2. TV Brussel v.z.w.

3. Belgian business television n.v.

4. Media ad infinitum n.v.

5. TVi s.a.

6. [Télé Bruxelles]

7. Canal+ Belgique s.a. [josta on sittemmin tullut BeTV SA]

8. Satellimages s.a. [josta on sittemmin tullut TV5-Monde SA (jäljempänä TV5-Monde)]

– –."

5 Yleisradiotoiminnan jakeluverkoista ja yleisradiotoiminnan harjoittamisesta Brysselin pääkaupunkiseudun kaksikielisellä alueella 30.3.1995 annetun lain 13 §:n toisessa luetelmakohdassa tarkoitettujen lähetystoiminnan harjoittajien nimeämisestä 17.1.2001 tehdyn ministerin päätöksen muuttamisesta 24.1.2002 tehdyllä ministerin päätöksellä (Moniteur belge 16.2.2002, s. 6066; jäljempänä 24.1.2002 tehty päätös) täydennettiin 17.1.2001 tehdyn päätöksen 1 §:ää seuraavasti:

"9. Event TV Vlaanderen n.v.

10. YTV s.a."

Pääasia ja ennakkoratkaisukysymykset

6 Pääasian kantajat ovat kaapeliverkkotoiminnan harjoittajia, jotka hoitavat kaapeliverkkojensa avulla useiden lähetystoiminnan harjoittajien ohjelmien kaapelijakelua etenkin Brysselin pääkaupunkiseudun kaksikielisellä alueella. Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että tällä välineistöllä tarjotaan noin neljääkymmentä kanavaa analogisessa muodossa.

7 Nämä kaapeliverkkotoiminnan harjoittajat nostivat 2.4.2001 Conseil d'État'ssa kukin omasta puolestaan kanteen, jolla vaadittiin 17.1.2001 tehdyn päätöksen kumoamista. Sittemmin 17.4.2002 ne nostivat samassa tuomioistuimessa yhteisen kanteen, jolla ne vaativat 24.1.2002 tehdyn päätöksen kumoamista.

8 Conseil d'État, joka yhdisti eri kanteet, jätti 17.5.2006 antamassaan tuomiossa Société Intercommunale pour la Diffusion de la Télévisionin (Brutélé) kanteet tutkimatta jo pelkästään muotoon liittyvistä syistä. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin hylkäsi suurimman osan kolmen muun kaapeliverkkotoiminnan harjoittajan kanteissaan esittämistä kanneperusteista. Se kuitenkin kumosi 17.1.2001 tehdyn päätöksen siltä osin kun siinä päätettiin, että siirtovelvollisuuteen oikeutetun asema myönnettiin TV5-Mondelle, sillä perusteella, että mainittu yhtiö, joka oli Ranskaan sijoittautunut Ranskan oikeuden mukaisesti perustettu yhtiö, oli kansainvälinen ranskankielinen kanava, jonka yhteys ranskankieliseen yhteisöön oli liian heikko, jotta voitaisiin katsoa, että kanava "kuuluu tämän yhteisön toimivaltaan" vuoden 1995 lain 13 §:ssä tarkoitetulla tavalla, vaikka ranskankieliseen yhteisön toimivaltaan kuuluva laitos omistaa pienen osuuden siitä, eikä mikään lisäksi viitannut siihen, että TV5-Monde olisi antanut ranskankieliselle yhteisölle sitoumuksia, joiden vastikkeena siirtovelvollisuus olisi.

9 Tämän lisäksi Conseil d'État totesi, että sen käsiteltävänä olevat kanteet edellyttivät yhteisön oikeuden tulkintaa.

10 Yhtäältä näet kyseiset kaapeliverkkotoiminnan harjoittajat väittävät, että riidanalaisilla toimenpiteillä myönnetään yksityisille lähetystoiminnan harjoittajille, jolla on siirtovelvollisuuteen oikeutetun asema, erityisoikeus, joka voi EY 3 artiklan 1 kohdan g alakohdan ja EY 10 artiklan sekä EY 82 ja EY 86 artiklan vastaisesti vääristää lähetystoiminnan harjoittajien välistä kilpailua ja jolla voidaan asettaa huonompaan asemaan muihin jäsenvaltioihin kuin Belgian kuningaskuntaan sijoittautuneet lähetystoiminnan harjoittajat, samaan aikaan kun BeTV SA on määräävässä asemassa ranskankielisessä Belgiassa maksutelevision markkinoilla. Ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin katsoo tältä osin, että yhteisöjen tuomioistuin ei ole määritellyt EY 86 artiklassa tarkoitettua "erityisoikeuden" käsitettä.

11 Toisaalta mainitut kaapeliverkkotoiminnan harjoittajat katsovat, että riidanalaisilla toimenpiteillä rajoitetaan perusteettomasti ja EY 3 artiklan 1 kohdan g alakohdan, EY 49 ja EY 86 artiklan vastaisesti palvelujen tarjoamisen vapautta, koska saatavilla olevien kanavien määrää rajoitetaan ja koska ne ovat kalliimpia, samaan aikaan kun yksityiset lähetystoiminnan harjoittajat, joilla on siirtovelvollisuuteen oikeutetun asema, hyötyvät kaapeliverkkotoiminnan harjoittajille asetetusta siirtovelvollisuudesta hintaneuvotteluissa niiden kanssa. Tältä osin ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin huomauttaa, että vaikka ei pidä paikkaansa, että kyseisten kaapeliverkkotoiminnan harjoittajien käyttämä infrastruktuuri olisi ylikuormitettu, on sitä vastoin uskottavaa, että riidanalaisten toimenpiteiden vaikutuksena on, että ulkomaiset lähetystoiminnan harjoittajat, jotka haluavat kaapelilevitystä Brysselin pääkaupunkiseudun kaksikielisellä alueella, joutuvat huonompaan neuvotteluasemaan kuin yksityiset lähetystoiminnan harjoittajat, joilla on siirtovelvollisuuteen oikeutettu asema.

12 Tässä tilanteessa Conseil d'État on päättänyt lykätä asian käsittelyä ja esittää yhteisöjen tuomioistuimelle seuraavat ennakkoratkaisukysymykset:

"1) Onko kaapeliverkkotoiminnan harjoittajille asetettua velvollisuutta hoitaa tiettyjen etukäteen määriteltyjen ohjelmien jakelua tulkittava siten, että sillä annetaan näiden ohjelmien tekijöille [EY] 86 artiklassa tarkoitettu 'erityisoikeus'?

2) Jos ensimmäiseen kysymykseen vastataan myöntävästi, onko [EY] 86 artiklan 1 kohdan lopussa tarkoitettuja määräyksiä (eli 'tämän sopimuksen, etenkin sen [EY] 12 ja [EY] 81–[EY] 89 artiklan määräyksiä') tulkittava siten, että niissä ei sallita sitä, että jäsenvaltiot velvoittavat kaapeliverkkotoiminnan harjoittajat hoitamaan tiettyjen sellaisten yksityisten lähetystoiminnan harjoittajien, jotka 'kuuluvat' ([vuoden 1995 laissa] tarkoitetulla tavalla) tämän valtion julkisen vallan alaisuuteen, lähettämien televisio-ohjelmien jakelua, minkä seurauksena sellaisten ohjelmien määrä, jotka ovat peräisin muista Euroopan unionin jäsenvaltioista tai ulkopuolisista maista tai lähetystoiminnan harjoittajilta, jotka eivät kuulu edellä mainitun julkisen vallan alaisuuteen, vähenee velvoitteen piiriin kuuluvien ohjelmien määrällä?

3) Onko [EY] 49 artiklaa tulkittava siten, että kielletystä palvelujen tarjoamisen vapauden rajoituksesta on kyse siitä alkaen, kun jäsenvaltion toteuttamalla toimenpiteellä, tässä tapauksessa velvoitteella lähettää edelleen televisio-ohjelmia kaapelijakeluverkossa, voidaan rajoittaa suoraan tai välillisesti, tosiasiallisesti tai mahdollisesti, palvelujen tarjoamista toisesta jäsenvaltiosta näiden palvelujen vastaanottajille, jotka ovat ensimmäisessä jäsenvaltiossa, mistä on kyse, jos mainitun toimenpiteen johdosta palvelujen tarjoaja on huonommassa neuvotteluasemassa näihin samoihin verkkoihin pääsyn osalta?

4) Onko [EY] 49 artiklaa tulkittava siten, että kielletystä rajoituksesta on kyse, koska jäsenvaltion toteuttama toimenpide, tässä tapauksessa velvoite lähettää edelleen televisio-ohjelmia kaapelijakeluverkossa, toteutetaan suurimmassa osassa tapauksista ainoastaan mainittuun jäsenvaltioon sijoittautuneiden yritysten hyväksi syistä, jotka liittyvät edunsaajien sijoittautumispaikkaan tai näiden muihin siteisiin tähän jäsenvaltioon, vaikka tällainen rajoitus ei ole perusteltu yleistä etua koskevista pakottavista syistä, kun otetaan huomioon suhteellisuusperiaatteen noudattaminen?"

Ennakkoratkaisukysymysten tarkastelu

Kahden ensimmäisen kysymyksen, jotka liittyvät EY 86 artiklan 1 kohtaan, tutkittavaksi ottaminen

13 Kahdella ensimmäisellä kysymyksellään ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee, onko EY 86 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion säännöstölle, jolla säädetään, että tämän jäsenvaltion julkisen vallan alaisuuteen kuuluvilla yksityisillä lähetystoiminnan harjoittajilla, jotka tämä julkinen valta on nimennyt, on oikeus siihen, että kaapeliverkkotoiminnan harjoittajat, jotka toimivat tämän valtion kyseessä olevalla alueella, lähettävät siirtovelvollisuuden nojalla näiden yksityisten lähetystoiminnan harjoittajien televisio-ohjelmat kokonaisuudessaan.

14 Tältä osin on todettava, että EY 86 artiklan 1 kohdan nojalla jäsenvaltiot eivät toteuta eivätkä pidä voimassa mitään toimenpidettä, joka koskee julkisia yrityksiä taikka yrityksiä, joille jäsenvaltiot myöntävät erityisoikeuksia tai yksinoikeuksia, ja joka on ristiriidassa EY:n perustamissopimuksen, etenkin sen EY 12 ja EY 81–EY 89 artiklan määräysten kanssa.

15 EY 86 artiklan 1 kohdan selvästä sanamuodosta ilmenee, että sillä ei ole itsenäistä merkitystä vaan sitä on luettava yhdessä muiden asiassa merkityksellisten perustamissopimuksen määräysten kanssa (asia C-295/05, Asemfo, tuomio 19.4.2007, Kok. 2007, s. I-2999, 40 kohta).

16 Ennakkoratkaisupyynnöstä ilmenee, että merkityksellinen määräys, jota Conseil d'État tarkoittaa, on EY 82 artikla, jonka mukaan yhden tai useamman yrityksen määräävän aseman väärinkäyttö yhteismarkkinoilla tai niiden merkittävällä osalla on kiellettyä.

17 Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan pelkästään määräävän markkina-aseman luominen myöntämällä EY 86 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja erityis- tai yksinoikeuksia ei ole sellaisenaan EY 82 artiklan vastaista. Jäsenvaltio rikkoo näihin kahteen määräykseen sisältyviä kieltoja vain siinä tapauksessa, että yritys syyllistyy määräävän markkina-aseman väärinkäyttöön pelkästään käyttämällä sille myönnettyjä erityis- tai yksinoikeuksia tai että nämä oikeudet ovat omiaan johtamaan tilanteeseen, jossa yritys käyttää asemaansa tällä tavoin väärin (asia C-209/98, Sydhavnens Sten & Grus, tuomio 23.5.2000, Kok. 2000, s. I-3743, 66 kohta; asia C-475/99, Ambulanz Glöckner, tuomio 25.10.2001, Kok. 2001, s. I-8089, 39 kohta ja asia C-451/03, Servizi Ausiliari Dottori Commercialisti, tuomio 30.3.2006, Kok. 2006, s. I-2941, 23 kohta).

18 Näin ollen pääasiassa esiin nousee kysymys siitä, onko kyseessä oleva säännöstön eli vuoden 1995 lain ja 17.1.2001 ja 24.1.2002 tehtyjen päätösten vaikutuksena ollut paitsi se, että niissä nimetyille yksityisille lähetystoiminnan harjoittajille on myönnetty EY 86 artiklan 1 kohdassa tarkoitettuja erityisoikeuksia tai yksinoikeuksia, niin myös se, että niistä on seurannut EY 82 artiklassa tarkoitettua määräävän markkina-aseman väärinkäyttöä.

19 Jotta yhteisöjen tuomioistuin voisi antaa sille esitettyihin kysymyksiin hyödyllisen vastauksen, kansallisen tuomioistuimen on kuitenkin määritettävä näihin kysymyksiin liittyvät tosiseikat tai ainakin selostettava ne tosiseikkoja koskevat lähtökohdat, joihin nämä kysymykset perustuvat (ks. vastaavasti asia C-190/02, Viacom, määräys 8.10.2002, Kok. 2002, s. I-8287, 15 kohta oikeuskäytäntöviittauksineen ja asia C-134/03, Viacom Outdoor, tuomio 17.2.2005, Kok. 2005, s. I-1167, 22 kohta).

20 Tältä osin yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tosiasiallisen asiayhteyden tarkkaa yksilöimistä on edellytettävä erityisesti kilpailun alalla, jolle on luonteenomaista tosiseikkojen ja oikeudellisten seikkojen monimutkaisuus (ks. asia C-176/96, Lehtonen ja Castors Braine, tuomio 13.4.2000, Kok. 2000, s. I-2681, 22 kohta; em. asia Viacom Outdoor, tuomion 23 kohta ja asia C-238/05, Asnef-Equifax ja Administración del Estado, tuomio 23.11.2006, Kok. 2006, s. I-11125, 23 kohta).

21 Esillä olevassa asiassa riippumatta siitä, onko 17.1.2001 ja 24.1.2002 tehdyissä päätöksissä tarkoitetuille yksityisille lähetystoiminnan harjoittajille annettu erityisoikeuksia tai yksinoikeuksia, ennakkoratkaisupyynnössä, kirjallisissa huomautuksissa tai myöskään suullisessa käsittelyssä esitetyissä huomautuksissa ei ilmoiteta yhteisöjen tuomioistuimelle tosiseikkoja ja oikeudellisia seikkoja, joiden perusteella sen olisi mahdollista määrittää, täyttyvätkö määräävän markkina-aseman tai EY 82 artiklassa tarkoitetun väärinkäytön edellytykset. Erityisesti on todettava, että ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin ei ole ilmoittanut, millä merkityksellisillä markkinoilla ja millä tavalla kyseisillä yksityisillä lähetystoiminnan harjoittajilla olisi jakamaton tai yhteinen määräävä markkina-asema.

22 Näin ollen, kuten Belgian Business Television SA, Media ad infinitum SA, TV5-Monde, Belgian hallitus ja Euroopan yhteisöjen komissio esittävät, yhteisöjen tuomioistuin ei voi antaa hyödyllistä vastausta kahteen ensimmäiseen kysymykseen.

23 Tästä seuraa, että ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen esittämät kaksi ensimmäistä kysymystä on jätettävä tutkimatta.

Kolmas ja neljäs kysymys, jotka liittyvät EY 49 artiklaan

24 Näillä kysymyksillä, joita on tarkasteltava yhdessä, ennakkoratkaisupyynnön esittänyt tuomioistuin tiedustelee, onko EY 49 artiklaa tulkittava siten, että se on esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion säännöstölle, jolla asetetaan tämän valtion kyseessä olevalla alueella toimiville kaapeliverkkotoiminnan harjoittajille velvollisuus jaella siirtovelvollisuuden nojalla mainitun valtion julkisen vallan alaisuuteen kuuluvien ja tämän julkisen vallan nimeämien lähetystoiminnan harjoittajien lähettämät televisio-ohjelmat.

25 On alustavasti todettava, että päinvastoin kuin useat asianosaiset ovat kirjallisissa huomautuksissaan väittäneet, tätä kysymystä ei voida tarkastella suhteessa yleispalvelusta ja käyttäjien oikeuksista sähköisten viestintäverkkojen ja -palvelujen alalla 7.3.2002 annettuun Euroopan parlamentin ja neuvoston direktiiviin 2002/22/EY (yleispalveludirektiivi) (EYVL L 108, s. 51), jonka 31 artiklassa annetaan jäsenvaltioille tietyissä olosuhteissa oikeus asettaa muun muassa televisio-ohjelmien välittämistä koskeva siirtovelvollisuus.

26 Kuten ennakkoratkaisupyynnöstä näet ilmenee, tästä direktiivistä, joka ei ole Conseil d'État'n esittämien kysymysten kohteena, ei ole hyötyä pääasian ratkaisemisessa, koska, kuten myös UPC on istunnossa korostanut, se ei ollut voimassa niiden 17.1.2001 ja 24.1.2002 tehtyjen päätösten tekopäivinä, joiden laillisuutta Conseil d'État'ta pyydetään valvomaan pääasiassa.

27 Tästä seuraa, että kolmatta ja neljättä kysymystä on tarkasteltava ainoastaan EY 49 artiklan kannalta.

28 Yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan televisio-ohjelmien lähettäminen, mukaan lukien niiden kaapelijakelu, on sellaisenaan EY 49 artiklassa tarkoitettua palvelujen tarjoamista (ks. vastaavasti asia 155/73, Sacchi, tuomio 30.4.1974, Kok. 1974, s. 409, Kok. Ep. II, s. 271, 6 kohta; asia 52/79, Debauve ym., tuomio 18.3.1980, Kok. 1980, s. 833, Kok. Ep. V, s. 79, 8 kohta; asia C-23/93, TV10, tuomio 5.10.1994, Kok. 1994, s. I-4795, Kok. Ep. XVI, s. I-161, 13 kohta ja asia C-17/00, De Coster, tuomio 29.11.2001, Kok. 2001, s. I-9445, 28 kohta).

29 Siitä kysymyksestä, asetetaanko pääasiassa kyseessä olevan kaltaisella kansallisella säännöstöllä EY 49 artiklassa kielletty rajoitus, on syytä muistuttaa, että samaten yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan palvelujen tarjoamisen vapaus ei edellytä ainoastaan sitä, että toiseen jäsenvaltioon sijoittau-

tuneen palvelujen tarjoajan kaikenlainen kansalaisuuteen perustuva syrjintä poistetaan, vaan se edellyttää kaikkien rajoitusten poistamista, vaikka niitä sovellettaisiin erotuksetta sekä kotimaisiin palvelujen tarjoajiin että muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneisiin palvelujen tarjoajiin, jos nämä rajoitukset ovat omiaan estämään toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneen, siellä vastaavanlaisia palveluja lainmukaisesti tarjoavan henkilön toiminnan, haittaamaan tätä toimintaa tai tekemään siitä vähemmän houkuttelevaa (ks. mm. em. asia De Coster, tuomion 29 kohta; yhdistetyt asiat C-544/03 ja C-545/03, Mobistar ja Belgacom Mobile, tuomio 8.9.2005, Kok. 2005, s. I-7723, 29 kohta; yhdistetyt asiat C-94/04 ja C-202/04, Cipolla ym., tuomio 5.12.2006, Kok. 2006, s. I-11421, 56 kohta ja asia C-208/05, ITC, tuomio 11.1.2007, Kok. 2007, s. I-181, 55 kohta).

30 Lisäksi yhteisöjen tuomioistuin on jo todennut, että EY 49 artikla estää kaikkien sellaisten kansallisten säännösten soveltamisen, joiden vuoksi palvelujen tarjoaminen jäsenvaltioiden välillä on vaikeampaa kuin niiden tarjoaminen pelkästään jäsenvaltion sisällä (ks. em. asia De Coster, tuomion 30 kohta; em. yhdistetyt asiat Cipolla ym., tuomion 57 kohta ja asia C-76/05, Schwarz ja Gootjes-Schwarz, tuomio 11.9.2007, Kok. 2007, s. I-6849, 67 kohta).

31 Näiden sääntöjen mukaisesti yritys voi vedota palvelujen tarjoamisen vapauteen sitä jäsenvaltiota vastaan, jonne se on sijoittautunut, kun palveluja tarjotaan toiseen jäsenvaltioon sijoittautuneille vastaanottajille, ja yleisemminkin aina, kun palvelujen tarjoaja tarjoaa palveluja muun kuin sijoittautumisjäsenvaltionsa alueella (ks. mm. asia C-381/93, komissio v. Ranska, tuomio 5.10.1994, Kok. 1994, s. I-5145, Kok. Ep. XVI, s. I-225, 14 kohta ja em. asia ITC, tuomion 56 kohta).

32 Esillä olevassa asiassa on todettava, että, kuten UPC perustellusti väittää, pelkästään siitä syystä, että muihin jäsenvaltioihin kuin Belgian kuningaskuntaan sijoittautuneilla lähetystoiminnan harjoittajilla ei ole siirtovelvollisuuteen oikeutetun asemaa Brysselin pääkaupunkiseudun kaksikielisellä alueella pääasiassa kyseessä olevan kansallisen sääntelyn nojalla, niiden on neuvoteltava kaapeliverkkotoiminnan harjoittajien kanssa verkkojen käytön ehdoista ja kilpailtava siksi muiden Belgian

kuningaskuntaan tai muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneiden lähetystoiminnan harjoittajien kanssa, joilla ei myöskään ole tällaista asemaa, koska muuhun jäsenvaltioon sijoittautuneilla lähetystoiminnan harjoittajilla päinvastoin kuin lähetystoiminnan harjoittajilla, joilla on tällainen asema, ei ole ehdotonta takuuta siitä, että ne saavat käyttää verkkoa, joka kaapeliverkkotoiminnan harjoittajilla on tällä alueella. Sillä seikalla, johon Télé Bruxelles ja Belgian hallitus ovat istunnossa vedonneet, että mikään muuhun jäsenvaltioon sijoittautunut lähetystoiminnan harjoittaja ei ole hakenut siirtovelvollisuuteen oikeutetun asemaa, ei tältä osin ole merkitystä.

33 Pääasiassa kyseessä olevalla kansallisella säännöstöllä määritetään siten välittömästi palvelujen markkinoille pääsyn edellytykset Brysselin pääkaupunkiseudun kaksikielisellä alueella ja asetetaan muihin jäsenvaltioihin kuin Belgian kuningaskuntaan sijoittautuneille palvelujen tarjoajille, joita ei nimetä tässä säännöstössä, rasitus, joka ei koske säännöstössä nimettyjä tarjoajia. Tällainen säännöstö voi näin ollen rajoittaa jäsenvaltioiden välistä palvelujen tarjontaa (ks. vastaavasti asia C-384/93, Alpine Investments, tuomio 10.5.1995, Kok. 1995, s. I-1141, 38 kohta ja em. asia De Coster, tuomion 33 kohta).

34 Asiakirja-aineistosta ei ilmene selvästi, edellytetäänkö vuoden 1995 lain 13 §:ssä, että lähetystoiminnan harjoittajien on oltava Belgiaan sijoittautuneita, jotta niille voidaan myöntää siirtovelvollisuuteen oikeutetun asema. Kuitenkin vaikka tätä säännöstä olisi tulkittava siten, että sillä ei nimenomaisesti varata tätä asemaa Belgiaan sijoittautuneille lähetystoiminnan harjoittajille, koska kyseinen asema on, kuten Belgian hallitus itse on todennut, kulttuuripolitiikan väline, jonka keskeisenä tavoitteena on taata Belgian kansalaisille paikallisten ja kansallisten tiedotusten ja heidän oman kulttuurinsa saatavuus, kyseinen asema myönnetään todennäköisemmin Belgiaan kuin muihin jäsenvaltoihin kuin Belgian kuningaskuntaan sijoittautuneille lähetystoiminnan harjoittajille.

35 Ennakkoratkaisupyynnöllä Conseil d'État on lisäksi kumonnut siirtovelvollisuuteen oikeutetun aseman myöntämisen ainoalle muuhun kuin Belgian kuningaskuntaan sijoittautuneelle lähetystoiminnan harjoittajalle sillä perusteella, että tämän lähetystoiminnan harjoittajan ei voitu katsoa "kuuluvan ranskankielisen yhteisön toimivaltaan" vuoden 1995 lain 13 §:ssä tarkoitetulla tavalla. Siten on riidatonta,

että tämän päätöksen seurauksena lähetystoiminnan harjoittajat, joilla on tämä asema 17.1.2001 ja 24.1.2002 tehtyjen päätösten nojalla, olivat kaikki vastedes Belgiaan sijoittautuneita. Istunnossa Belgian hallitus sitä paitsi itse totesi, että se, että yksi yksityisistä lähetystoiminnan harjoittajista, joilla on tällainen asema, on hiljattain päättänyt siirtää pääasiallisen toimipaikkansa toiseen jäsenvaltioon, on seikka, joka otettaisiin huomioon arvioitaessa tarvetta jatkaa kyseisen aseman soveltamista, vaikka tämän lähetystoiminnan harjoittajan ohjelmien sisältö ei ole muuttunut.

36 Tästä seuraa, että pääasiassa kyseessä olevan kansallisen säännöstön vaikutuksena on näin ollen myös se, että palveluiden tarjoaminen jäsenvaltioiden välillä on vaikeampaa kuin niiden tarjoaminen pelkästään jäsenvaltion sisällä.

37 Tältä osin, päinvastoin kuin Belgian hallitus on kirjallisissa huomautuksissaan ja istunnossa esittänyt, sillä, että mainitun säännöstön rajoittavat vaikutukset koskevat myös Belgiaan sijoittautuneita yksityisiä lähetystoiminnan harjoittajia, joilla ei ole siirtovelvollisuuteen oikeutetun asemaa Brysselin pääkaupunkiseudun kaksikielisellä alueella, ei ole sanottavaa merkitystä. Jotta säännöstö muodostaisi jäsenvaltioiden välisten palvelujen tarjoamisen vapauden rajoituksen, ei näet ole välttämätöntä, että kaikki jäsenvaltion yritykset olisivat etuoikeutetussa asemassa muihin jäsenvaltioihin sijoittautuneisiin yrityksiin nähden. Riittää, että tämä säännöstö hyödyttää tiettyjä valtion alueelle sijoittautuneita yrityksiä (ks. vastaavasti asia C-353/89, komissio v. Alankomaat, tuomio 25.7.1991, Kok. 1991, s. I-4069, Kok. Ep. XI, s. I-367, 25 kohta).

38 Näin ollen on katsottava, että pääasiassa kyseessä oleva säännöstö on EY 49 artiklassa tarkoitettu palvelujen tarjoamisen vapauden rajoitus.

39 Yhteisöjen tuomioistuimen oikeuskäytännön mukaan tällaista perustamissopimuksessa taattua perusvapautta voidaan rajoittaa yleistä etua koskevien pakottavien syiden vuoksi, kunhan rajoitus on asianmukainen sillä tavoiteltavan päämäärän saavuttamisen varmistamiseksi eikä se mene pidemmälle kuin on tarpeen tämän päämäärän saavuttamiseksi (ks. mm. asia C-398/95, SETTG, tuomio 5.6.1997, Kok. 1997, s. I-3091, 21 kohta; asia C-6/98, ARD, tuomio 28.10.1999, Kok. 1999, s. I-7599, 50 ja 51 kohta ja em. asia Cipolla ym., tuomion 61 kohta).

40 Ensinnäkin pääasiassa kyseessä olevan kansallisen säännöstön tavoitteen osalta Belgian hallitus väittää, että tänä tavoitteena on turvata moniarvoinen ja kulttuuripitoinen ohjelmatarjonta kaapelijakeluverkoissa ja taata ohjelmien moniarvoisuus ja erilaisuus kaikille television katsojille erityisesti varmistamalla, että Brysselin pääkaupunkiseudun kaksikielisen alueen Belgian kansalaisten saatavilla on paikallisia ja kansallisia tiedotuksia ja heidän oma kulttuurinsa. Tällaisen säännöstön tarkoituksena on siten Belgian audiovisuaalisen toiminnan yhdenmukaistaminen.

41 Tältä osin on todettava, että yhteisöjen tuomioistuimen vakiintuneen oikeuskäytännön mukaan kulttuuripolitiikka voi olla yleiseen etuun liittyvä pakottava syy, jolla voidaan perustella palvelujen tarjoamisen vapauteen kohdistuva rajoitus. Moniarvoisuuden ylläpitäminen, joka tällä politiikalla pyritään takaamaan, on nimittäin yhteydessä sananvapauteen, sellaisena kuin sitä suojellaan ihmisoikeuksien ja perusvapauksien suojaamiseksi tehdyn yleissopimuksen, joka on allekirjoitettu Roomassa 4.11.1950, 10 artiklassa, ja tämä vapaus kuuluu perusoikeuksiin, jotka on turvattu yhteisön oikeusjärjestyksessä (ks. asia C-288/89, Collectieve Antennevoorziening Gouda, tuomio 25.7.1991, Kok. 1991, s. I-4007, 23 kohta; em. asia komissio v. Alankomaat, tuomion 30 kohta; asia C-148/91, Veronica Omroep Organisatie, tuomio 3.2.1993, Kok. 1993, s. I-487, 10 kohta ja em. asia TV10, tuomion 19 kohta).

42 Niinpä on myönnettävä, että pääasiassa kyseessä olevalla kansallisella säännöstöllä on yleiseen etuun liittyvä tavoite, koska sillä pyritään turvaamaan Brysselin

pääkaupunkiseudun kaksikielisen alueen televisio-ohjelmien tarjonnan moniarvoisuus ja koska se kuuluu siten kulttuuripolitiikkaan, jonka tavoitteena on turvata audiovisuaalisella alalla tällä alueella esiintyvien erilaisten sosiaalisten, kulttuuristen, kielellisten, uskonnollisten ja filosofisten ainesten sananvapaus.

43 Toiseksi kysymyksestä, joka koskee sitä, onko mainittu säännöstö asianmukainen tavoitellun päämäärän toteutumisen takaamiseksi, on myönnettävä, kuten julkisasiamies perustellusti toteaa ratkaisuehdotuksensa 13 kohdassa, että kun otetaan huomioon Brysselin pääkaupunkiseudun alueen kaksikielisyys, pääasiassa kyseessä olevan kaltainen säännöstö on asianmukainen keino tavoitellun kulttuurisen päämäärän saavuttamiseen, koska sillä voidaan erityisesti mahdollistaa se, että television katsojilla, joiden kieli on hollanti, on kaapeliverkkotoiminnan harjoittajien, jotka hoitavat kaapelijakelua pääkaupunkiseudun alueella, verkossa saatavilla televisio-ohjelmia, joilla on kulttuurinen ja kielellinen yhteys flaaminkieliseen yhteisöön, ja television katsojilla, joiden kieli on ranska, on samalla tavalla saatavillaan televisio-ohjelmia, joilla on kulttuurinen ja kielellinen yhteys ranskankieliseen yhteisöön. Tällaisella säännöstöllä varmistetaan näin ollen se, että mainitun alueen television katsojilla on saatavillaan omalla kielellään paikallisia ja kansallisia tiedotuksia ja heidän kulttuuriaan edustavia ohjelmia.

44 Kolmanneksi, siltä osin kuin kyse on siitä, onko pääasiassa kyseessä oleva säännöstö tarpeellinen tavoitellun päämäärän saavuttamiseksi, on korostettava, että vaikka moniarvoisuuden säilyttäminen kulttuuripolitiikan yhteydessä liittyy sananvapautta koskevaan perusoikeuteen ja vaikka kansallisilla viranomaisilla on tältä osin näin ollen laaja harkintavalta, tällaisen politiikan toteuttamiseksi tarkoitetuista toimenpiteistä johtuvat vaatimukset eivät missään tapauksessa saa olla suhteettomia mainittuun päämäärään nähden eikä niiden soveltamista koskevissa yksityiskohtaisissa säännöissä saa syrjiä toisten jäsenvaltioiden kansalaisia (ks. vastaavasti asia C-379/87, Groener, tuomio 28.11.1989, Kok. 1989, Kok. Ep. X, s. 275, s. 3967, 19 kohta ja asia C-112/00, Schmidberger, tuomio 12.6.2003, Kok. 2003, s. I-5659, 82 kohta).

45 Erityisesti on todettava, että tällaisella säännöstöllä ei voida oikeuttaa sellaista kansallisten viranomaisten harkintavaltaan perustuvaa käyttäytymistä, joka on omiaan poistamaan perusvapautta koskevien yhteisön oikeuden säännösten ja määräysten tehokkaan vaikutuksen (ks. vastaavasti asia C-205/99, Analir ym., tuomio 20.2.2001, Kok. 2001, s. I-1271, 37 kohta ja asia C-390/99, Canal Satélite Digital, tuomio 22.1.2002, Kok. 2002, s. I-607, 35 kohta).

46 Näin ollen siirtovelvollisuuteen oikeutetun aseman myöntämisen on ensinnäkin perustuttava, kuten komissio esittää, avoimeen menettelyyn, joka perustuu perusteisiin, jotka ovat etukäteen lähetystoiminnan harjoittajien tiedossa, jotta estetään jäsenvaltioilla olevan harkintavallan mielivaltainen käyttö. Kaikilla lähetystoiminnan harjoittajilla on erityisesti oltava mahdollisuus selvittää etukäteen niiden erityisten edellytysten laatu ja laajuus, jotka on täytettävä, ja julkisen palvelun velvoitteet, joihin sen on mahdollisesti sitouduttava, jotta siirtovelvollisuuteen oikeuttava asema myönnettäisiin. Tältä osin pelkästään sitä, että kansallisen säännöstön perusteluissa annetaan periaatteellisia julistuksia ja ilmaistaan yleisen politiikan tavoitteita, ei voida pitää riittävänä.

47 Edelleen siirtovelvollisuuteen oikeutetun aseman myöntämisen on perustuttava objektiivisiin perusteisiin, jotka ovat asianmukaisia moniarvoisuuden takaamiseksi ja joilla mahdollistetaan tarvittaessa julkisen palvelun velvoitteiden avulla muun muassa kansallisten ja kyseisen alueen paikallisten tietojen saatavuus. Siten tällaista asemaa ei voida automaattisesti myöntää kaikille saman yksityisen lähetystoiminnan harjoittajan lähettämille televisiokanaville, vaan se on rajoitettava tiukasti niihin kanaviin, joiden kokonaisohjelmasisältö soveltuu tällaisen tavoitteen saavuttamiseen. Lisäksi niille yksityisille lähetystoiminnan harjoittajille, joilla on tämä asema, varattujen kanavien määrä ei saa selvästi ylittää sitä, mikä on tarpeen tämän tavoitteen saavuttamiseksi.

48 Lopuksi perusteiden, joiden nojalla siirtovelvollisuuteen oikeuttava asema myönnetään, on oltava syrjimättömiä. Tämän aseman myöntäminen ei erityisesti saa

oikeudellisesti eikä tosiasiallisesti perustua valtion alueelle sijoittautumista koskevaan vaatimukseen (ks. vastaavasti asia C-211/91, komissio v. Belgia, tuomio 16.12.1992, Kok. 1992, s. I-6757, 12 kohta).

49 Lisäksi siirtovelvollisuutta koskevan oikeuden myöntämisedellytysten, siltä osin kuin niiden täyttäminen on helpompaa valtion alueelle sijoittautuneille lähetystoiminnan harjoittajille muun muassa heidän lähettämiensä ohjelmien sisällön vuoksi, ja vaikka niitä sovellettaisiinkin erotuksetta, on oltava välttämättömiä tavoitellun oikeutetun yleiseen etuun liittyvän tavoitteen saavuttamiseksi.

50 Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen on tutkittava sen käsiteltävänä olevan aineiston perusteella, täyttääkö pääasiassa kyseessä oleva kansallinen säännöstö nämä edellytykset.

51 Kolmanteen ja neljänteen kysymykseen on näin ollen vastattava, että EY 49 artiklaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion säännöstölle, jolla velvoitetaan tämän valtion asianomaisella alueella toimivat kaapeliverkkotoiminnan harjoittajat siirtovelvollisuuden nojalla jakelemaan mainitun jäsenvaltion julkisen vallan alaisuuteen kuuluvien ja tämän nimeämien yksityisten lähetystoiminnan harjoittajien televisio-ohjelmat, kun

– tällä säännöstöllä pyritään yleiseen etuun liittyvään tavoitteeseen, kuten säilyttämään tämän saman jäsenvaltion kulttuuripolitiikan yhteydessä television ohjelmatarjonnan moniarvoisuus tällä alueella, ja

– tämä säännöstö ei ole suhteeton tähän tavoitteeseen nähden, mikä edellyttää sitä, että sen yksityiskohtaisten soveltamissääntöjen on perustuttava avoimeen menettelyyn, joka perustuu objektiivisiin ja syrjimättömiin perusteisiin, jotka ovat etukäteen tiedossa.

52 Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen asiana on arvioida, täyttyvätkö mainitut edellytykset.

Oikeudenkäyntikulut

53 Pääasian asianosaisten osalta asian käsittely yhteisöjen tuomioistuimessa on välivaihe kansallisessa tuomioistuimessa vireillä olevan asian käsittelyssä, minkä vuoksi kansallisen tuomioistuimen asiana on päättää oikeudenkäyntikulujen korvaamisesta. Oikeudenkäyntikuluja, jotka ovat aiheutuneet muille kuin näille asianosaisille huomautusten esittämisestä yhteisöjen tuomioistuimelle, ei voida määrätä korvattaviksi.

Näillä perusteilla yhteisöjen tuomioistuin (kolmas jaosto) on ratkaissut asian seuraavasti:

EY 49 artiklaa on tulkittava siten, että se ei ole esteenä pääasiassa kyseessä olevan kaltaiselle jäsenvaltion säännöstölle, jolla velvoitetaan tämän valtion asianomaisella alueella toimivat kaapeliverkkotoiminnan harjoittajat siirtovelvollisuuden nojalla jakelemaan mainitun jäsenvaltion julkisen vallan alaisuu-

teen kuuluvien ja tämän nimeämien yksityisten lähetystoiminnan harjoittajien televisio-ohjelmat, kun

– **tällä säännöstöllä pyritään yleiseen etuun liittyvään tavoitteeseen, kuten säilyttämään tämän saman jäsenvaltion kulttuuripolitiikan yhteydessä television ohjelmatarjonnan moniarvoisuus tällä alueella, ja**

– **tämä säännöstö ei ole suhteeton tähän tavoitteeseen nähden, mikä edellyttää sitä, että sen yksityiskohtaisten soveltamissääntöjen on perustuttava avoimeen menettelyyn, joka perustuu objektiivisiin ja syrjimättömiin perusteisiin, jotka ovat etukäteen tiedossa.**

Ennakkoratkaisupyynnön esittäneen tuomioistuimen asiana on arvioida, täyttyvätkö mainitut edellytykset.

Allekirjoitukset